

TÖÖPUUDUS: ähvardab ülikoolide uste taha jäänud noori

Koolilõpetajad kipuvad valele teele

Noori, kes ei oska endale pärast kooli lõpetamist õiget elukutset valida, ähvardab töötus, nentisid eile Laulasmaal lõppenud kutsenõustamisseminarist osa võtnud. Eestis on loomisel ühtne nõustamissüsteem, mis koolilõpetajaid nende valikutes suunaks.

MALLE PAJULA
Laulasmaa

Tallinna Ristiku põhikooli õpetajad aitavad igal kevadel oma õpilastel elukutset valida. Tänavu käidi ühiselt haridusmessil Teeviit, uuriti ametikoolide brošüüre ja tehti kutsesobivusteste.

Üheksanda klassi õpilasele Tenno Tobrole näitas test, et ta sobib juhtivale ametikohtale või kokkonditriks. Nüüd plaanibki poiss Juhkentali kaubanduskooli kokandust õppima minna. “See amet annab tööd. Minu sugulane, kes kokaks õpib, kiitis ka seda kooli,” põhjendas Tenno. Siiski sooviks ta kokanduskoolide kohta rohkem teavet saada, sest Teeviida messil tutvustasid end peamiselt need kutsekoolid, kes sisseastujailt kesk-kooli lõputunnistust küsivad.

Tenno koolivend Heigo Heidemann sobiks testi järgi kõige enam reisikonsultandiks. Noormees ise kavatseb kutsekooli asemel õpinguid õhtukoolis jätkata. Mis selle lõpetamise järel edasi saab, sellele ta praegu veel ei mõtle.

Haridusministeeriumi kutseharidusosakonna juhataja Mati Kase hinnangul aitavad kahjuks praegu väga vähesed koolid oma õpilasi kutsevalikul. Enamik õpetajaid pole veel valmis noori nende valikutes suunama. “Nii pürivadki õpilased põhikooli järel iga hinna eest gümnaasiumi ja loodavad kõrghariduse töötatud marjamaale saada. Paraku moodustub igal aastal kõrgkooli ukse taha jäänutest töötute hulk, kes ei suuda oma teadmistega tänapäeva tööturul konkureerida,” tõdes Kask.

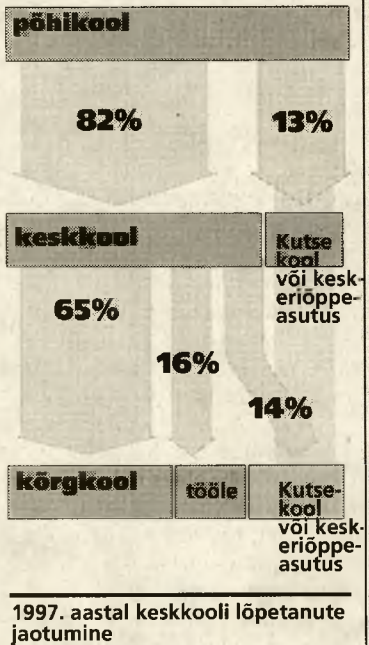
Kase sõnul on kavas igasse piirkonda rajada kutsenõustamisteenust pakkuvad keskused, mis aitavad noortel haridustee valikuid teha. “Riigi kohus on varustada keskused info ja statistikaga õppimisvõimaluste ja tööhõive kohta ning valmistada ette nõustajad,” ütles Kask. Tema sõnul on tulevikus tõenäoliselt kohalike omavalitsuste vahendatud teenus tellijaile tasuta. “Õpilane saaks nõu tasuta,” kinnitas Kask.

Tahan diskorite kooli

Tartumaa tööhõiveameti psühholoog-kutsenõustaja Mare Juske jutule on viimasel ajal üha sagedamini sattunud noori, kes ei oska pärast kooli lõppu kuhugi edasi õppima minna. Näiteks käis kutsenõu saamas noormees, kes oli kaheksanda klassi pealt kooli pooleli jätnud, tema ainsaks huviks oli diskoriks õppida. “Ta soovis teada, millises koolis seda teha saab. Diskoritööks vajalikust haridusest ei

Koolilõpetajad

Tallinnas 1997. aasta kevadel eestikeelse põhikooli lõpetanud 2042 last jagunesid koolide vahel järgnevalt:

Allikas: Tallinna haridusamet Lauri H. Talve

teadnud ta midagi,” nentis Juske. Nõustaja juures käib sageli ka noori, kes on kutsekoolis eriala ära õppinud, kuid pole päevagi sellel töötanud, sest õppepraktika näitas, et ala ei vasta ootustele ja käib ka füüsiliselt üle jõu. “Meie juurde tuli tüdruk, kellele meeldis enne kutsekooli kangesti kooke teha. Praktika ajal nägi ta ära, et nääpsuke keha ei pea töötempole vastu ja rohke küpsetamine polegi nii huvitav,” rääkis Juske. Kutsenõustaja sõnul on aasta-aastalt Tartu maakonnas otse koolipingist töötute ridadesse sattujate arv suurenenud. Tunamullu jäi nõnda töötuks paarsada noort. Kuna neil pole ei kvalifikatsiooni ega töökogemusi, on neil ka pärast täienduskoolitust täiskasvanutega raske konkureerida. “Praegune aeg nõuab noortelt juba varast võimete analüüsi. Ajad, mil ise midagi tegemata kusagil ikka töötsta sai, on möödas,” nentis Juske.

Tööandjad on pettunud

Tallinna kesklinna koolidevahelise õppekeskuse direktori Mari Suurvälja kogemust mööda hakkavad noored tulevikule mõtlema liiga hilja. “Nad ei tea lõpuklassiski, mida edasi teha, ja neil on hirm tuleviku ees. Koolidest saadakse hea akadeemiline haridus, kuid mitte valikuvalmidust,” nentis Suurväli. Kaubandus-tööstuskoja kutseriformi projektijuhi Tiia Tali sõnul näitas möödunud aasta lõpus läbi viidud suurimate ettevõtete juhtide küsitlus, et enamik neist on hädas töötajate leidmisega. Ka 3-5 kandidaadiga vestlemise järel ei leitud endale sobivat. “Töökuulutustele reageerijaid on palju, kuid nende hulgast on raske vajalike oskuste ja omadustega töötajaid leida. Ajad, mil võeti ametisse tutvuste, nägusate jalgade või seeliku pikkuse järgi, on möödas,” ütles Tali. Tali sõnul võtab enamik ettevõtjaid uued töötajad maksimumkatseajale. Pärast seda osutub veerand esialgu väljavalitustest sobimatuks. “Põhjuseks tuuakse dist-

Tallinna Ehituskool on populaarsemaid ametikoole, mille lõpetajate enamik leiab tööd kätte õpitud alal.

MARKO MUMM

kutsenõustamiskeskused

- Ida-Virumaa laste- ja noorte infokeskus, telefon (233) 22 241
 - Rapla maakonna psühholoogia teenistus, telefon (248) 55 646
 - Järvamaa nõustamiskeskus, telefon (238) 52 602
 - Tallinna kesklinna koolidevaheline õppekeskus, telefon (2) 6 421 217
 - Tartu õppekeskus, telefon (27) 486 971
 - Tallinna Pedagoogikaülikooli nõustamiskabinet, telefon (2) 6 409 134
 - Avatud Eesti fondi karjäärikeskus, telefon (2) 6 467 072
- Kutsekoolide kohta saab teavet ka kutsehariduse ja tööhõive seirekeskuse internetiväljaandest aadressil: <http://kutsekoolid.edu.ee>

sipliini rikkumist, praaki, ebaaustust ja alkoholi probleeme. Enamasti polegi põhjused mitte kutseoskustes, vaid isikuomaduste sobimatuses ametiga,” rääkis Tali, lisades, et juba varases etapis nõustamine teeniks kindlasti ka tööandjate huve.

Koolid lähevad kohalikele

Möödunud nädalal esitas valitsus Riigikogule kutsehariduse seaduse muutmise seaduse eelnõu, mis annab kohalikele omavalitsustele suuremad õigused oma piirkonna kutsehariduse üle otsustada.

Nii võivad peagi riiklike kutsekoolide kõrvale ilmuda munitsipaal-koolid.

Praegu on kutseharidussüsteem riiklik ja juhtimine liiga tsentraliseeritud. Munitsipaal-koolide loomisega saavad kohalikud omavalitsused rohkem koolielus kaasa rääkida. Seega hakkaksid nende kutsekoolid töötama kohaliku piirkonna hüveks ja õpetama vajalikus mahuks just neid erialasid, mida kohapeal vajatakse.

Munitsipaal-kutsekoole rahastaks siiski ka riik, sest kutsehariduse andmine on nii kallis, et kohalikud omavalitsused ei suudaks koole üksinda ülal pidada. Nii hakkakski riik raha andma õpetajate palkadeks ja õppevahendite katteks.

MATI KASK
haridusministeeriumi kutseharidusosakonna juhataja

Kohaliku omavalitsuse kanda jääksid õppeasutuse halduskulud. Praegu on munitsipaal-kutsekoolidest enim huvitatud Tallinn.

Õppeasutus saab seaduseelnõu kohaselt ise otsustada, kui palju õpperühmi ja õppijaid koolis käima hakkab.

Koolid võivad riiklike õppekavade alusel teha endale kutsenõukogude soovitude põhjal ise õppekavad.

Nõukogudesse kuuluvad tööandjad, töötajad, koolitajad ja riigi esindajad, kes lepivad kokku, missugused oskused ja teadmised peaksid lõpetajal olema. Vaidluste ja erinevate seisukohtade kaudu jõutakse konsensuseni, mis on õppekava aluseks.